

Förrättning enligt lagen (1976:997) om vattenförbund avseende översyn av medlemmar och andelstal i verksamhetsgren samordnad recipientkontroll, Vattenförbundet Emåförbundet 2024-10-17

Emåförbundet

Vattenförbundet Emåförbundet bildades genom förrättningsbeslut 1993-12-21. Vid Emåförbundets bildande inrättades en verksamhetsgren för gemensam övervakning av vattenkvaliteten i Emån, där varje medlem i form av verksamhetsutövare åsattes ett andelstal. Verksamhetsgrenen benämns idag samordnad recipientkontroll Emån (SRK Emån). Genom beslut 2009-01-16 har medlemmar och andelstal i SRK Emån reviderats. Det är detta beslut som är juridiskt gällande idag. SRK Emån består enligt 2009 års beslut av följande verksamheter: kommunala avloppsreningsverk, kommunala dagvattenutsläpp, diffusa utsläpp baserat på respektive kommuns totala areal (allmänna intressen), kommunala avfallsanläggningar, industrier som inte är påkopplade på det kommunala avlopps nätet, jordbruk och vattenbruk. Antalet medlemmar per verksamhetskategori var vid beslutet 2009-01-16 följande: kommuner och kommunala bolag (8 respektive 3), industrier, större verksamheter med enskilt avlopp eller fd industrier med kvarvarande miljöbelastning (23), jordbruk (4) och vattenbruk (2).

SRK Emåns främsta uppgift är att observera och kontrollera statusen på vattenkvaliteten i Emån. Medlemmarna har en viktig samhällsuppgift att tillsammans tillse att Emåns vattenkvalité är tjänlig för alla dess ändamål och att verka för att vattenkvaliteten kan förbättras.

Ansökan, förordnande och lagstiftning rörande handläggning av förrättning

Efter ansökan från Vattenförbundet Emåförbundet har Länsstyrelsen i Jönköpings län förordnat Håkan Söderberg, som förrättningsman att revidera andelstal för recipientkontrollen i Emåns avrinningsområde, se bilaga A.

Efter ansökan med begäran om utträde från Invensys Property Company AB, genom ombud, har Länsstyrelsen i Jönköpings län förordnat Håkan Söderberg, som förrättningsman att pröva sakfrågan, se bilaga B.

Förrättningsmannen har handlagt dessa två ärenden i samma förrättning och efter bestämmelsen i 12 § lagen om vattenförbund, motsvarande bestämmelsen i 12 kap 2 § 1 st Vattenlagen (1983:291). Enligt samma lags definition blir det ett förrättningsmål motsvarande bestämmelsen i 13 kap 15 § Vattenlagen vid ett överklagande till domstol. Sakägare samt i vissa, bestämda sakfrågor Länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten, har rätt att överklaga förrättningsbeslut motsvarande bestämmelsen i 12 kap 38 § Vattenlagen.

Sedan 2009 års omprövningsförrättning har ändrade förhållanden som väsentligen inverkar på SRK Emåns verksamhets bedrivande inträtt. Det föreligger således ett uppenbart behov att i förrättning överse verksamhetsgrenens andelstalsserie.

Sakägarförteckning, se bilaga SÄ.

Förrättningshandläggningen

Det finns ingen norm eller handledning hur andelstal ska beräknas enligt lag om Vattenförbund. Det framgår inte heller av förrättningshandlingar hur 2009 års andelstal exakt har beräknats och fastställts. 2009 års andelstal är inte heller konsekvent avseende jordbruket.

Endast fyra jordbruksföretag är idag medlemmar i SRK Emån och både sk B- och C-verksamheter enligt miljöbalkens anmälnings- och tillståndsbestämmelser finns representerade.

Målsättningen med aktuell förrättning har varit att samtliga verksamheter/utsläppskällor, som påverkar Emån genom statistiskt mer betydande utsläpp av mätbara parametrar som ingår i SRK Emåns mättningsprogram, ska vara medlemmar. Vidare att andelstalen, mellan olika verksamhetssektorer/utsläppskällor och mellan verksamhetsutövarna inom och mellan de olika verksamhetssektorerna/utsläppskällorna, ska fördelas på ett skäligt sätt. Varje verksamhetsutövars andelstal grundar sig därvid på dess kvantitativa utsläpp av mätbara parametrar. Då förrättningen är avslutad ska således SRK Emån sammanlagda andelstalsserie avspeglade den rådande, totala kända, påverkan på Emåns recipient. Redovisning av beräknade andelstal i förrättningen ska också underlätta styrelsens i Emåförbundets ansvar för att upprätthålla andelsseriens aktualitet.

Till grund för beräkningarna av andelstal ligger respektive verksamhets kvantitativa utsläpp av kväve, fosfor, syreförbrukande ämnen och metaller i kg/år. Samtliga parametrar ingår i SRK Emåns kontrollprogram. Utsläpp av fosfor har viktats mot utsläpp av kväve, då utsläpp av fosfor i sötvattenmiljöer i regel har en större påverkan på övergödning än kväve. Parametern COD har ansetts mer relevant som beräkningsunderlag i detta sammanhang än parametern BOD med avseende på syreförbrukande utsläpp. Verksamheternas redovisning av utsläpp av metaller är bristfällig och ojämn. Metaller kan ha påtaglig påverkan på det akvatiska livet i sjöar och vattendrag. Samtliga verksamheter med metallutsläpp har därför givits ett och samma schablonvärde och som relaterar till motsvarande utsläpp av närsalter.

Beräkningsunderlag har inhämtats från befintlig mätdata, SMHIs beräkningsmodeller, beräkningar av dagvattenutsläpp och timmerbevattning. Thomas Nydén, Emåförbundet, har varit förrättningsmannen behjälplig med framtagande av underlagsdata och beräkningar.

Förrättningssammanträde för inhämtande av sakägarnas synpunkter har hållits i Virserum 2023-12-08, se bilaga PR 1. På förrättningssammanträdet beslutades att samtliga föreslagna medlemmar skulle få möjligheter att inkomma med skriftliga synpunkter och yrkanden t o m 2024-01-22, se bilaga C. Följande skrivelser och synpunkter har inkommit:

1. Skrivelse från Hultsfreds och Mönsterås kommuner till övriga medlemskommuner med anmodan om att kommunerna, med undantag av B-verksamheter, ska stå jordbrukssektorns samlade andel i SRK Emån, se bilaga D. Svar inkom från Vetlanda, Eksjö, Sävsjö och Oskarshamns kommuner, se bilaga E-H. Hultsfreds och Mönsterås kommuners ståndpunkt, se bilaga I.
2. Skrivelse från AB CA Cedergren i Mönsterås kommun, se bilaga J. Företaget anser inte att de idag har någon påverkan på Emån och därmed inte ska vara med i SRK Emån.
3. Skrivelse från Maria Lindfors, Rudu gård i Nässjö kommun, se bilaga K. Det var tidigare arrendator som hade mycket djur på gården. Nu bedriver hon själv jordbruket på Rudu 1:2 och 2:1 och planerar att ha mellan 4 och 15 DE.
4. Skrivelse från Jörgen Svensson, Slageryd Övregård i Vetlanda kommun, se bilaga L. Huvuddelen av företagets odlade marker ligger i Mörrums avrinningsområde och Svensson anser därför inte att deras jordbruksföretag ska ingå i SRK Emån.

5. Skrivelse från Erik Karlsson, Kråketorp i Hultsfreds kommun, se bilaga M. Karlsson är överlag kritisk till att jordbruksföretagen själva ska ingå i SRK Emån och bl a över upprättat förslag till att jordbruksföretagen är indelade i fyra storleksklasser. Det ger en orättvisa, då de mindre jordbruksföretagen får ett proportionellt högre andelstal än de största företagen.
6. Skrivelse från Oskarshamns kommun avseende underlagsdata för beräkning av påverkan på recipienten från Bockara reningsverk, se bilaga N.
7. Metsä Tissue AB vill ta del av underlaget för beräkningen av deras andelstal.

Bemötande av synpunkter från jordbruket. Förrättningsmannen har hållit samråd med Emåförbundets styrelse. Styrelsen har tagit beslut att man anser att jordbruksföretagen själva ska ansvara för sin sektors del av påverkan på Emån. Det finns ingen tillgänglig statistisk översikt över många jordbruksföretag (< 100 DE/ha odlad åker) och gårdar med mindre djurhantering/växtodling det finns idag inom Emåns avrinningsområde och som enligt föreslagen beräkningsmodell för åsättande av andelstal inte berörs av medlemskap i SRK Emån. Oavsett verklig fördelning mellan ”mindre och större” jordbruksföretag brukar de större jordbruksföretagen få de mer uppodlade, sammanhängande åkerarealerna i och utmed Emån och dess biflöden bördigare dalgångar mm. I omarbetat förslag för jordbrukssektorns beräknade påverkan på Emån fördelas därför sektorns totala beräknade utsläpp av kväve och fosfor till 80 % på de större jordbruksföretagen (>100 DE/ha odlad åker). Resterande 20 % fördelas på kommunerna efter deras respektive åkerarealer inom Emåns avrinningsområde.

Klassindelningen ses också över. Istället för 4 klasser förslås 10 klasser, då det största jordbruksföretaget i området idag har över 1000 DE. Samråd har hållits avseende förslagen ovan, se bilaga O. Inga synpunkter har inkommit från berörda sakägare. LRF har hört av sig. Utan fullmakt att företräda sakägare har föreningen emellertid ingen talesrätt i förrättningen.

Det finns idag två företag som bedriver produktion av kycklingar och ägg inom Emåns avrinningsområde, AB CA Cedergren och Stjärnamo Kyckling AB. Cedergrens har lämnat uppgift att de säljer producerad gödsel till jordbruksföretag utanför Emåns avrinningsområde och idag inte har någon egen spridningsareal mm. Samråd har hållits med Miljökontoret på Mönsterås kommun. AB CA Cedergren avförs från förrättningen.

Samråd har hållits med Jenny Andersson, ägare till Stjärnamo Kyckling AB. En del av producerad gödsel sprids på Bankebergs gård. Andersson anser att Stjärnamo Kyckling AB ska vara med i SRK Emån. Stjärnamo Kyckling AB åsätts andelstal i klass 1.

Samråd har hållits med Maria Lindfors, Rudu gård. Då det är uppenbart att gården idag inte längre har en mer omfattande djurhållning ska företaget avföras från förrättningen.

Samråd har hållits med Jörgen Svensson, Slageryd Övregård. Jordbruksföretaget arrenderar betydande odlade arealer runt Linneån. Svensson medger att företaget kan ta ett andelstal motsvarande företagets spridningsareal inom Emåns avrinningsområde. Det innebär att Slageryd Övregård ska åsättas ett andelstal motsvarande ca 38 % av andelstalet i klass 1.

Bemötande av Oskarshamn kommuns skrivelse avseende Bockara reningsverk. Beräknade andelstal har justerats med stöd av kommunens lämnade uppgifter.

Samrådsmöte har hållits med Metsä Tissue AB i Pauliström. Företaget har 2021 uppgraderat sina reningsverk i Pauliström och Nyboholm. Det beslutades därför att använda medelvärdet

för företagets mätvärden 2021-23 i egen kontrollen till grund för andelstalsberäkningen. Metsä Tissue AB har även nyligen investerat i förbättrad dagvattenrening. Det finns emellertid inga mätdata ännu som kan ligga till grund för andelstalsberäkningarna.

Invensys Property Company ABs utträde ur SRK Emån och Emåförbundet behandlades på förrättningsammansammanträdet, se bilaga PR 1.

Sedan 2009 års översyn av SRK Emåns andelstal har för övrigt följande förändringar inträtt: Långanässkolan: Verksamheten har blivit påkopplade kommunalt vatten och avlopp.

Beslag och Metall Ekenässjön: Företaget har enligt uppgift upphört med ytbehandling och/eller påkopplats kommunalt vatten och avlopp.

Fd Grimstorp impregnering: Kontrollprogrammet är avslutat enligt Nässjö kommun.

Bruza Vida Timber Bellö: Sågverksrörelsen nedlagd. Mindre verksamhet kvar.

Olab Timber Järnforsen: Företaget har avvecklats.

Rörvik Timber Myresjösågen: Företaget har avvecklats.

Metsä Tissue deponi Boanäs: Deponin har upphört.

Långanässkolan, Beslag och Metall, fd Grimstorp impregnering, Olab Timber Järnforsen och Rörvik Timber Myresjösågen ska därför inte längre vara medlemmar i SRK Emån.

Beslut om andelstal

För verksamhetsutövare som har påverkan på Emåns recipient har uppskattats verksamhetens påverkan i kg/år. Uppskattningen grundar sig på mätdata, beräkningar och skälighetsbedömningar. Samtliga verksamhetsutövare upptagna i andelstalslängden uppfyller villkoren i 3 § 1 och 2 st lag om vattenförbund.

Beslut om andelstal framgår av bilaga BE 1.

Grunderna för dess beräkningar framgår av bilaga BE 2.

Invensys Property Company AB ska utträda ur SRK Emån och som medlem i Vattenförbundet Emåförbundet.

Upplysning: I lag om vattenförbund finns ingen bestämmelse motsvarande 24a § anläggningslagen. Föreliggande beslut om andelstal med dess bilagda beräkningsgrund ska emellertid underlätta för Emåförbundets styrelse att enklare kunna ändra befintliga andelstal. Bestämmelser om ändring av andelstal genom överenskommelse finns i 36 § 1 st lag om vattenförbund.

Beslut om förrättningskostnad

Vattenförbundet Emåförbundet har ansökt om översyn av medlemskap och befintliga andelstal i verksamhetsgren samordnad recipientkontroll Emån och tagit på sig kostnaden för förrättningen. Behandlingen av Invensys Property Company ABs ansökan om utträde ur Emåförbundet har kunnat handläggas inom ramen för denna förrättning.

Vattenförbundet Emåförbundet, Upplandavägen 16, 574 33 Vetlanda ska stå för förrättningskostnaden.

Aktförvarare

Originalakt ska förvaras hos:

Havs- och Vattenmyndigheten, Gullbergs strandgata 15, 411 04 Göteborg.

Kopior av originalakten kommer att tillsändas Länsstyrelserna i Jönköpings (1 ex) och Kalmar län (1 ex) samt till Emåförbundets kansli (1 ex).

Besvärshänvisning

Den som är missnöjd med detta beslut kan överklaga detta. Ett beslut överklagas genom att en skrivelse lämnas eller skickas till:

Växjö Tingsrätt
Mark- och Miljödomstolen
Box 81
351 03 Växjö
E-post: mmd.vaxjo@dom.se

Mark- och miljödomstolen behandlar sedan överklagandet.

Skrivelsen måste ha kommit till Mark- och miljödomstolen inom fyra veckor från beslutsdagen, dvs senast den 14 november.

Kommer skrivelsen in för sent kan överklagandet inte behandlas.

Ange vilket beslut ni överklagar och redogör för vad ni anser ska ändras och varför.

Paddingetorp 2024-10-17

Enligt uppdrag

Håkan Söderberg
Förrättningsman

Förrättningens originalhandlingar finns under besvärstiden tillgänglig hos förrättningsmannen

Håkan Söderberg
Paddingetorp 6
574 75 Korsberga
E-post: hakan.soderberg@lantmateritjanster.se
Tel: 0383-930 20